

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Побережець О. В., д.е.н., доцент,
Денисюк О. В.

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

У розвинених країнах світу державному фінансовому контролю належить провідне місце серед систем фінансового контролю, що зумовлюється роллю держави в процесах ринкової трансформації. В кожній окремо взятій країні державний фінансовий контроль здійснюється за певними особливостями, що стосується перш за все, підходів до його організації.

Класичним прикладом щодо організації державного фінансового контролю є Сполучені Штати Америки. У США, крім казначейства, державний контроль у галузі фінансів здійснюють також Головне контрольно-фінансове управління (ГКФУ) Конгресу, Адміністративне бюджетне управління (АБУ) при Президентові США, Управління з добору і розстановки кадрів, Президентська рада у справах боротьби з фінансовими зловживаннями в державних установах («Рада честі та ефективності»), інспектори Федеральної резервної системи, служба внутрішніх доходів (податкова служба) та ін. До функцій ГКФУ, зокрема, входить проведення перевірок дотримання процедури укладання і виконання державних контрактів, встановлення оцінки і складання оглядів про виконання федеральних програм, проведення спеціальних обстежень та перевірок обґрунтованості цін на продукцію тощо. Контролю підлягають урядові агентства, установи і підприємства сфери оборони, енергетики, сільського господарства, охорони здоров'я, житлового будівництва та інші з питань державних фінансів, податків, бухгалтерського обліку. Крім того, обов'язковим є перевірка законності, доцільності та ефективності здійснених витрат в рамках окремих проектів та програм.

Дещо інший підхід до організації державного фінансового контролю застосовується у Франції. Рахункова палата Франції вважається однією з організаційно найскладніших структур державного фінансового контролю розвинених країн. Керівництво палати затверджує Рада міністрів. До керівного складу палати входять прем'єр-президент (призначається довічно), генеральний прокурор (виступає в державних інтересах та є посередником між палатою, урядом і судовими органами) та генеральний прем'єр-адвокат. У професійному штаті відомства сім палатних президентів (за галузевими напрямками) та 200 магістратів (юридичні радники, фінансові інспектори, аудиторів).

У Румунії основними різновидами контролю є парламентський, урядовий та відомчий. Парламентський контроль здійснюється Рахунковою палатою (орієнтовно 300 осіб), яка має дирекції в усіх регіонах (Румунія адміністративно поділена на 41 повіт). Урядовий фінансовий контроль здійснюється Міністерством фінансів (1320 осіб), яке у своїй структурі має Генеральну дирекцію фіскального контролю та генеральні управління державних фінансів у кожному повіті (450-600 осіб), які також мають дирекції фіскального контролю. Відомчий фінансовий контроль здійснюється управліннями контролю і внутрішнього аудиту в складі галузевих міністерств. Рахункова палата Румунії є незалежним органом, підпорядкованим і підзвітним тільки парламенту, її низові дирекції підпорядковані тільки центральному апарату палати. Місцеві управління державних фінансів підпорядковані безпосередньо Міністерству фінансів, а в частині делегованих повноважень підзвітні повітовим радам народних депутатів. Органи відомчого контролю підпорядковані та підзвітні відповідним керівникам міністерств і відомств. Контроль, який здійснюють органи Міністерства фінансів та Рахункової палати, спрямований як на встановлення фактів

порушень, так і на проведення аналізу [5]. Крім того, місцеві управління державних фінансів здійснюють попередній аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства чи установи до прийняття рішення про виділення з бюджету коштів. Органи відомчого контролю в основному проводять аудит в установах, підпорядкованих відповідному міністерству чи відомству, перевірки стану бухгалтерського обліку. Всі контролюючі органи Румунії мають повноваження перевіряти правильність і повноту сплати платежів до бюджету та використання бюджетних коштів і державного майна. Повноваження контролюючих органів поширюються на бюджетні установи й організації, на державні підприємства та суб'єкти господарювання, у яких є частка державного майна, та інші суб'єкти, які отримують кошти з бюджету, державних фондів та від міжнародних організацій.

У Швеції, яка є парламентською монархією, головним відомством у справах державного контролю та обліку є Державне ревізійне управління, яке в деяких джерелах також називають Національним бюро аудиту. Метою його діяльності, як визначено урядом, є досягнення високоякісного управління фінансовою діяльністю. Діяльність Управління характеризується двома напрямками: проведенням щорічних ревізій фінансово-господарської діяльності національних установ і підприємств та ревізій ефективності державних закупівель [3].

На відміну від багатьох інших європейських країн міністерства Швеції не наділені повноваженнями безпосереднього управління урядовими відомствами, тому Конституція Швеції дозволяє парламенту та уряду мати власні структури контролю державного сектору.

Таким чином, дослідження світового досвіду застосування механізмів фінансового контролю дозволить здійснювати процес реструктуризації існуючої системи в Україні, використовуючи як новітні механізми, так і традиційні методи контролю з урахуванням національних аспектів державного управління.

Література:

1. Дікань Л.В. Контроль і ревізія: навч. посіб. / Л.В. Дікань – К.: Знання, 2012. – 327 с.
2. Бариніна-Закірова М.В. Зовнішній фінансовий контроль у Литві / М.В. Бариніна-Закірова // Фінансовий контроль. – 2010. – №3 (26). – С. 61-66.
3. Державний контроль в Швеції // Контролінг. – 2010. – №1 – С. 45-81.
4. Дорош Н.І. Державний фінансовий контроль: зарубіжний досвід і шляхи вдосконалення // Фінанси України. – 1998. – № 1. – С. 49.
5. Міжнародний контроль Румунії // Контроль. – 2010. – №2– С. 35-67.
6. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise: [Електронний ресурс] / E.I. Maslennikov // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 6 (16). – С. 111-115. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf>.
7. Масленніков Є.І. Трансформаційні процеси в системі податкового адміністрування / Є.І. Масленніков, К.Ю. Нетребська // Економіка. Фінанси. Право. – 2016. - № 10/2. – С. 10-14.
8. Побережець О.В. Інструменти системного підходу до управління результатами діяльності промислового підприємства: [Електронний ресурс] / О.В. Побережець // Економіка: реалії часу. – 2016. – № 1 (23). – С. 155-161. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/No1/155-161.pdf>.
9. Побережець О.В. Механізм управління результатами діяльності промислового підприємства: [Електронний ресурс] / О.В. Побережець // Економіка: реалії часу. – 2015. – № 6 (22). – С. 199-205. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No6/199-205.pdf>.

10. Побережець О.В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення: [Електронний ресурс] / О.В. Побережець, К.В. Іванова // Економіка: реалії часу. – 2012. – № 2 (3). – С. 98-104. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>.
11. Ломачинська, І.А. Вплив інституційного розвитку фінансової системи на економічну безпеку України. / І.А. Ломачинська. // Вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – № 8, частина 1. – С. 174-177.
12. Філіппова С.В. Класифікація умов надання венчурного капіталу для інноваційної діяльності підприємств [Електронний ресурс] / С.В. Філіппова, В.А. Сааджан // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 2 (7). – С. 163–170. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n2.html>.
13. Масленніков Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [моногр.] / Є.І. Масленніков. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.
14. Управління потенціалом підприємства: [підручник] / Ю.М. Сафонов, Є.І. Масленніков. – 2-е вид., доп. і перероб. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 244 с.
15. Звітність підприємств: [навч. посібн. для студентів вищих навч. закл.] / С.В. Філіппова, Є.І. Масленніков, О.В. Побережець, С.О. Черкасова. – Одеса: Прес-кур'єр, 2015. – 188 с.